

Nr 33.

Av herr **Ossbahr**, angående utredning rörande Gotlands behov av försvarskrafter m. m.

I sin underdåniga inspektionsrapport den 29 november 1933 har militärbefälhavaren på Gotland framlagt vissa synpunkter beträffande Gotlands försvarsproblem och nuvarande försvarsanstalter. Av denna rapport framgår, att 1925 års försvarsordning icke möjliggör nöjaktig försvarsberedskap på Gotland, och militärbefälhavaren har även påpekat, att organisationen av öns försvarskrafter icke behöver göras beroende av den framtida organisationen beträffande fastlandet. Detta innebär således att med avhjälpandet av åtminstone de mest påtagliga bristerna i fråga om Gotlands försvar icke behöver anstå till dess 1930 års försvarskommission kan framlägga en för hela landet gällande försvarsordning.

Betydelsen av Gotlands försvar är allmänt insedd och torde därför icke behöva här närmare utvecklas. Jag vill därför i detta sammanhang allenast hänvisa till bland annat bilagda utdrag ur ovannämnda inspektionsrapport och den utredning rörande Sveriges försvarspolitiska läge och behov av försvarskrafter, som avgavs den 19 maj 1930 av särskilt tillkallade sakkunniga, i vad densamma behandlar Gotlands försvar.

De åtgärder, som närmast böra vidtagas, torde vara de, som av militärbefälhavaren angivits såsom nödvändiga för att icke försvaret av Gotland vid krigsfaras inträdande skall behöva byggas på en improvisation. Sådana åtgärder synas mig böra omfatta exempelvis anordnandet av flygbas, artilleriets förstärkande med kraftigt långskjutande kanonartilleri och kaderökning vid Gotlands infanterikår.

Vad särskilt behovet av kaderökning beträffar, vill jag här blott påpeka, dels att kadern vid Gotlands infanterikår i antal understiger kadern vid ett infanteriregemente med så kallad begränsad organisation med icke mindre än 55 man, varav 16 officerare och 9 underofficerare, dels ock att reservstaten för furirer vid Gotlands trupper icke hittills kunnat få den omfattning, som riksdagen avsett. De anförda förhållandena medföra, att tillgången på befäl är otillräcklig icke blott vid mobilisering utan även under fredsutbildningen, enär vid Gotlands infanterikår i trots av dess svaga kader lika många värnpliktiga utbildas som vid ett infanteriregemente med begränsad organisation.

Förslag rörande täckande av antydda brister bör emellertid lämpligen föregås av en utredning, som nu icke torde föreligga. Det är därvid ett försvarskrav av största betydelse, att denna utredning verkställs med det snaraste och så snabbt, att ett därpå grundat förslag kan föreläggas nästa års riksdag.

Det är dock, enligt mitt förmenande, möjligt att redan nu avhjälpa vissa missförhållanden, utan att resultatet av den ifrågasatta utredningen eller en blivande försvarsordning föregripes. Av militärbefälhavarens rapport framgår, att övningarna med motoriserade förband vid Gotlands infanterikår på grund av brist på motorfordon endast kunna äga rum i mycket begränsad omfattning, och anskaffande av ett visst antal dylika fordon bör därför omedelbart ske.

Fullständigt orimligt är, att denna infanterikår, som skall vara motoriserad, praktiskt taget är i avsaknad av motorfordon, och denna brist, vars allvarliga innebörd framgår med all önskvärd tydlighet av bilagda inspektionsrapport, bör ur utbildnings- och krigsberedskapssynpunkt ofördröjligen avhjälpas.

Förutvarande militärbefälhavaren har verkställt beräkningar i detta hänseende, och kostnaderna för ett genomförande av denna motorisering uppgå enligt dessa beräkningar till 56,400 kronor, vartill kommer ett belopp av 90,000 kronor för erforderlig garagebyggnad. Jag hänvisar till bland annat dåvarande översten C. G. Thörnells underdåniga skrivelse den 28 januari 1932 med plan för anskaffning och underhåll av motormateriel samt avveckling av hästbeståndet vid I 18.

På grund av det ovan anförda får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om sådan skyndsamt utredning rörande Gotlands behov av försvarskrafter, att ett på denna utredning grundat förslag må kunna föreläggas 1935 års riksdag, samt

att för motorisering av Kungl. Gotlands Infanterikår för budgetåret 1934/1935 måtte anvisas ett extra reservationsanslag av 56,400 kronor, och

att för garagebyggnad vid samma infanterikår för nämnda budgetår måtte anvisas ett extra reservationsanslag av 90,000 kronor.

Stockholm den 16 januari 1934.

Carl Patric Ossbahr.

I motionens syfte instämma:

Erik Hagberg.

Gust. Svedman.

R. Lundqvist.

Edvard Lithander.

N. E. Nilsson.

G. Arnemark.

Bilaga.**Utdrag.**

Militärbefälet
på Gotland
Stabsexpeditionen.

Till Konungen.

Underdånig inspektionsrapport, avseende utbildningsåret 1932—1933.**I. Befälsutbildning.**

Beräknad utbildning för befäl ur I 18 i förande av motorfordon och motorkännedom, av stor betydelse med hänsyn till organisation och utbildning vid nämnda kår, har i brist på motorfordon vid kåren och på tillgängliga medel icke kunnat äga rum. Samma är förhållandet med utbildningen av meniga motorförare bland annat avsedda för kulsprute-, granatkastar- och pionjärförband. Denna utbildning har under året endast i mycket begränsad omfattning kunnat nödortfigt bibringas en ringa del av härför avsedd personal. Då för övningar beräknade fordon saknas vid infanterikåren, måste sådana fordon för dryga kostnader vid varje särskilt tillfälle inlejas. Att härvid förhyra enbart fordon låter sig i regel icke göra. Med fordonet följer så gott som alltid civil förare. Olägenheterna härav ur utbildningssynpunkt ligga i öppen dag.

Varken befäl eller meniga vid infanterikåren kunna således, såsom förhållandena nu äro, bibringas den utbildning i motortjänst och körning, som är nödvändig för meddelande av en betryggande utbildning. Det påvilar nämligen såväl chef som befäl och övrig personal vid ett motoriserat förband ett stort ansvar för personalen, allmänheten och materielen. Det räcker icke med att befäl och meniga — och därtill endast ett ringa fåtal — allenast bibringas de kunskaper och färdigheter, som krävas för förvärvandet av körkort. För att bliva en i ett militärt förband användbar bilförare fordras framförallt träning i körning under olika förhållanden. Denna träning måste ske under ansvarig ledning. Detta är nu ogenomförbart. Ett motoriserat förband vid infanterikåren kan alltså icke, såsom förhållandena nu äro, bibringas erforderlig användbarhet i fält. Skall detta oavvisliga mål kunna nås, fordras att ändring snarast möjligt vidtages i hittills rådande ordning. Infanteriet på Gotland måste förses med egen motormateriel ävensom med erforderliga anslag för meddelande av betryggande utbildning av befäl och meniga.

Vad A 7 beträffar kan med tillfredsställelse konstateras att utbildningsförhållandena i här berört avseende äro gynnsammare och lämnat goda resultat. Övningsmarschen till Boden i maj—juni i år, utförd under svår påfrestning för personal och materiel, bevisar att kåren står på en hög utbildningsståndpunkt bland annat i berörda utbildningsgrenar.

II. Samverkan mellan infanteri och artilleri.

III. Samövning med flygvapnet.

IV. Vintertruppövningar.

V. Fälttjänstövningar.

Särskilda *fälttjänstövningar* hava på grund av brist på medel icke kunnat anordnas under det sistförflutna utbildningsåret. Det är av största betydelse att i anslutning till pågående arbete för försvarsplanens uppgörande kunna inom ramen för de uppgjorda planerna anordna tillämpningsövningar i form av fälttjänstövningar.

VI. Samövningar med kustflottan.

VII. Utbildningen i allmänhet.

VIII. Organisation.

IX. Den frivilliga försvarsverksamheten.

X. Expeditionsbiträden.

XI. Särskilda förhållanden.

Befälets arbete präglas liksom tillförne genomgående av plikttröhet, ansvarskänsla och intresse för tjänsten. Utbildningsresultaten kunna ock i alla avseenden betecknas såsom goda. Detta framstår såsom desto mer anmärkningsvärt som befälstillgången, särskilt vid infanterikåren, är förhållandevis ringa. Denna kår intager under fredsutbildningen ett synnerligen missgynnat läge i jämförelse med regementen av s. k. Västerbottenstyp i vad angår relationen mellan befälskaderns numerär och antalet utbildade värnpliktiga. Detta belyses till fullo av bifogade tablä upptagande dels ett utdrag ur inom generalstabens organisationsavdelning utarbetad statistik rörande de värnpliktiga 1932, dels utdrag ur lig-garen över fjärde huvudtiteln 1932—1933 beträffande befälstillgången vid regementen av Västerbottenstyp och vid I 18.

De gångna två årens studium av Gotlands försvarsproblem har, jämsides med historiens och krigshistoriens vittnesbörd, alltmera styrkt mig i den uppfattningen, att öns försvarsmöjligheter äro synnerligen goda.

De med en överskeppning och landstigning överhuvudtaget förknippade svårigheterna, befolkningens försvarsvilja och öns möjligheter till självförsörjning äro i detta hänseende synnerligen betydelsefulla faktorer.

Den stora roll flottan *kan* komma att spela vid avvärjandet av ett landstigningsföretag är ovedersäglig. Men lika tydligt är, att jag på grund av det med det mig anförtrodda befälet förenade ansvaret *måste* bedöma försvarsmöjligheterna i det läget, att understödet av flottan är delvis eller helt borteliminerat.

Gotlands militära problem är ett renodlat *försvarsproblem*; det måste i alldeles utpräglad grad avse ett rent *avvärjande*. Organisationen av öns försvarsanstalter får därför icke göras beroende av den för fastlandet omsider utarbetade organisationen. Gotlands försvar får, enklast uttryckt, karaktären av ett riksförsvar i miniatyr.

Kardinalfrågan är därför också, huruvida det är ett svenskt statsintresse att Gotland försvaras och därigenom bevaras oförkränt i svenska kronans besittning eller icke. Ett klart besked på denna punkt måste — det ligger i sakens natur — bli bestämmande för befolkningens inställning i en avgörande situation.

Att döma av att Gotland icke ens omnämndes i försvarskommissionens sistlidna höst i dagspressen återgivna kommuniké, synas direktiv i denna fråga ännu icke hava givits. Därest statsmakternas beslut i detta avseende blir positivt, tala alla skäl för ett utbrytande ur den stora försvarsutredningen och en snabb behandling av Gotlands försvarsfråga. Att bygga på en improvisation vid krigsfarans inträdande *kan* bli ödesdigert.

De mest trängande behoven kunna sammanfattas sålunda.

1. Förläggande till ön av ett starkt, kombinerat flygförband, för vilket lämpliga förläggningsmöjligheter finnas på Visborgs slätt, i Tingstäde och i Färösund.
2. Förläggande till ön av kraftigt långskjutande kanonartilleri för kustförsvaret och av luftvärnsartilleri samt dessa förbands inordnande i Gotlands artillerikår.
3. Organisation av Gotlands infanterikår och i samband härmed kaderns förstärkande i den utsträckning, som lösandet av densamma tillkommande uppgifter kräver.
4. De sålunda förstärkta försvarsanstalternas ställande under enhetligt befäl redan i fredstid.

Visborgs slätt den 29 november 1933.

Underdånigst

G. M. TÖRNGREN.

Militärbefälhavare.

/ Olov I:son Sjöberg.

Utdrag ur generalstabens statistik rörande de värnpliktiga under utbildningsåret
1931—1932.

	I 5	I 7	I 13	I 14	I 16	I 20	I 21	I 22	I 18	Medeltalet för reg. av Västerbottens-typ	Skillnaden mellan medeltalet för reg. av Västerbottens-typ och I 18
Antalet värnpliktiga i allmänhet (linjetjänst) som fullgjort första tjänstgöring:											
a) Inställeskyldiga	693	707	654	653	618	657	742	630	642	669	+ 27
b) Tillstädeskomna ...	636	669	640	634	607	649	615	623	637	634	— 3
c) Avgång och ändring	57	104	114	75	70	56	74	62	88	76	— 12
d) Återstående antal	579	565	526	559	537	593	541	561	549	558	+ 9
Antalet värnpliktiga i allmänhet (linjetjänst) som fullgjort repetitionsövning:											
a) Inställeskyldiga	1,351	1,511	1,393	1,241	1,278	1,295	1,265	1,315	1,301	1,331	+ 30
b) Tillstädeskomna ...	1,309	1,448	1,385	1,220	1,257	1,294	1,194	1,300	1,297	1,301	+ 4
c) Avgång och ändring	48	49	37	28	36	23	51	28	9	38	+ 29
d) Återstående antal	1,261	1,399	1,348	1,192	1,221	1,271	1,143	1,272	1,288	1,263	— 25
Antalet studenter och likställda i befälstjänst (linjetjänst) som fullgjort första tjänstgöring:											
a) Inställeskyldiga,											
1. omgång	67	55	53	60	55	48	55	53	39	56	+ 17
2. »	47	39	40	45	32	33	34	35	44	38	— 6
b) Tillstädeskomna,											
1. omgång	61	55	52	57	54	48	54	53	39	54	+ 15
2. »	47	39	40	45	32	33	34	35	44	38	— 6
c) Avgång och ändring,											
1. omgång	12	14	8	6	16	16	12	11	3	12	+ 9
2. »	5	2	2	4	3	2	—	1	3	2	— 1
d) Återstående antal,											
1. omgång	49	41	44	51	38	32	42	42	36	42	+ 6
2. »	42	37	38	41	29	31	34	34	41	36	— 5

Utdrag ur liggaren över fjärde huvudtiteln budgetåret 1932/1933.

Befälstillgång vid	Överste	Överste-löjtnant	Major	Kapten	Löjtnanter	Underlöjtnanter (Fänrikar)	Fanjunkare	Serganter	Furirer	Övrigt underbefäl	Volontärer
Var och en av ovan angivna regementen av Västerbottens typ ...	1	1	1	9	18	6	8	17	34	40	34
I 18.....		1		6	9	4	5	11	23	32	23
Skillnad	— 1		— 1	— 3	— 9	— 2	— 3	— 6	— 11	— 8	— 11